

УДК 811.161.2:81'373.2

doi: <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2019.71.10301>

КВАНТИТАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВЛАСНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ

Михайло Торчинський

*Хмельницький національний університет,
кафедра української філології,
вул. Інститутська, 11, Хмельницький, Україна, 29016
тел. (0382) 22-37-55
e-mail: mina@ukr.net*

Визначено орієнтовну кількість власних географічних назв. Підрахунки проведено на основі денотатно-номінативної систематизації пропріальних одиниць. Згідно з нею, до цього онімного поля належать: 1) тероніми – найменування об'єктів суші; 2) гідроніми – номінації водних об'єктів; 3) натурал-катастрофоніми – власні назви стихійних лих; 4) мікротопоніми. Встановлено, що загальна кількість топонімів становить 371 500 лексем, проте орієнтовно лише четверта частина з них (90 000) може функціонувати як одиниця мови.

Ключові слова: власна назва, гідронім, денотатно-номінативна структура ономастикону, мікротопонім, топонім, квантитативна характеристика, теронім.

Постановка проблеми, мета дослідження. Кількісна характеристика, яку ще кваліфікують як квантитативна (“< лат. *quantitas* – кількість” [38: 345]), має вагомe значення для будь-яких явищ, зокрема і для мовних, адже з'ясування кількості діалектизмів, термінів, фразеологізмів тощо є не просто їх підрахунком із метою визначення чисельності; основна ціль такої роботи – встановити продуктивність різних типів мовних одиниць, що уможливить їх зіставлення і порівняння.

Актуальність дослідження. На рівні онімної лексики квантитативний аналіз сприятиме уточненню обсягів і меж як онімного простору загалом, так і окремих його сегментів, що своєю чергою конкретизує джерельну базу ономастичних студій, а також допоможе кодифікувати низку правописних норм, які стосуються пропріальних одиниць.

Зазначимо, що кількісні характеристики в ономастичних дослідженнях частково враховують, оскільки схема аналізу власних назв передбачає у третьому, функціональному, блокові при визначенні місця пропріативів в активному чи пасивному словнику безпосередньо з'ясовувати такі дві їхні ознаки, як частотність і відомість [40: 167]. На основі першого атрибуту оніми можна поділити на високо-, середньо- і низькочастотні, а також популярні і модні, а на основі другого – на загально-, регіонально, локально і маловідомі [див.: 40: 167–185].

Частково стосунок до кількісного опису власних назв має і встановлення їхнього місця в мові і мовленні. Якщо в мові оніми – це загальновідомі лексеми, серед яких чимало застарілих, які нині практично не використовуються мовцями,

то в просторічному мовленні насамперед фіксуються зооніми, мікротопоніми, прізвиська, неофіційні найменування багатьох матеріальних і нематеріальних об'єктів, що майже ніколи не стають фактами мови. Саме з цієї причини ми будемо намагатися встановити кількість власних назв, які побутують у мовленні (їх значно більше) і мові (це лише ті пропріативи, котрі протягом тривалого часу зберігаються в мовній пам'яті нашого народу).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі зауваги щодо чисельності власних назв, що побутують у нашій мові, як в абстрактному вимірі, так і в конкретних цифрах у працях українських ономастів таки трапляються.

Зокрема, при визначенні диференційних ознак пропріальних одиниць вказувалося, що "оніми є кількісно найбільш поширеними мовними і мовленнєвими конструкціями, які, проте, в основному залишаються невідомими широкому загалу через перебування їх на лексичній периферії" [40: 6].

Аналогічну думку висловлював і Ю. О. Карпенко, який уважав, що апелятиви є центральним шаром лексики, а оніми становлять її потужну периферію з дуже різною сферою поширення.

Безперечно, в лексичному запасі окремої людини загальних назв значно більше, ніж власних, причому одні оніми відомі всім (Київ, Дніпро, Карпати), а інші – лише невеликій частині мовців (Батіг, Карачіївці, Середній горб).

Цікавим є і висновок Ю. О. Карпенка, що загалом у мові на одну загальну назву припадає до кількох сотень власних. Саме засновник Одеської ономастичної школи робив спробу порохувати окремі розряди пропріальних одиниць (наприклад, він стверджував, що в Україні лише топонімів декілька мільйонів, на мільйони треба рахувати ергоніми й особливо хремотоніми української мови, а заголовків художніх творів безмежна кількість) [див.: 11: 83–84].

Більше уваги приділено кількісній характеристиці загальних назв. Наприклад, в одинадцятитомному словнику української мови зафіксовано близько 134 000 слів, в орфографічному (2008) – близько 172 000, у "Словнику української мови" за редакцією В. В. Жайворонка (2016) – 165 000. В українській Вікіпедії зареєстровано 813 136 статей, а в лексичній картотеці Інституту мовознавства імені О. О. Потебні – близько двох із половиною мільйонів карток, однак тут поєднано власні і загальні назви. Якщо порівняти кількість слів в інших мовах, то, наприклад, в англійській засвідчено мільйон слів, у китайській (в усіх діалектах) – півмільйона, в російській – 257 000, в японській – 232 000, в іспанській – 225 000 тощо. Якщо взяти до уваги запропонований Ю. О. Карпенком коефіцієнт співвідношення між онімами й апелятивами (для прикладу: 1 до 500), то кількість пропріативів, залежно від взятого за основу джерела інформації, має становити 67, 82,5 або 86 мільйонів одиниць.

З'ясування істинності цих чисел і є основним завданням нашого дослідження. Безпосередньо увагу звертатимемо на визначення кількості власних географічних назв, оскільки саме топоніми є визначальним онімним полем як за станом вивчення, так і за впливом на творення і функціонування інших класів онімної лексики.

Звичайно, точну кількість слів (як власних, так і загальних) підрахувати важко, оскільки кодифікація завжди на крок відстає від живої мови, яка постійно змінюється, запозичує щось нове, збагачується неологізмами, позбувається застарілих і непотрібних слів, містить діалектизми, вживані на обмежених

територіях, і професійні жаргонізми, відомі лише у вузьких сферах. Тому всі цифри, які наведено для кількісної характеристики лексичного запасу мов, варто вважати дуже приблизними.

При визначенні кількості пропріальних одиниць ми намагалися врахувати низку особливостей.

По-перше, на основі аналізу численних праць, у яких описано різні розряди онімної лексики, ми встановлювали так званий коефіцієнт динаміки ономастикону, сутність якого полягає в тому, скільки разів той чи інший денотат протягом усього періоду існування отримував нове найменування. Для ойконімії цей коефіцієнт становить 1,3, що означає: приблизно кожне третє поселення змінювало номінацію, тому кількість сучасних ойконімів потрібно збільшити в 1,3 раза, і тоді ми отримаємо загальну кількість українських найменувань населених пунктів.

Наведемо дані для інших підвидів топонімів: гідронімів (1,1), мікротопонімів (1,3), оронімів (1,1), хоронімів (1,5) тощо.

По-друге, для певних класів пропріальних одиниць вагоме значення має хронологічний показник, який дає змогу врахувати кількість онімів, що існувала в попередні роки, десятиліття і навіть століття. Передусім це стосується антропонімів, ідеонімів і прагматонімів (наприклад, власні назви телепередач ми рахували за останні 50 років, газет і журналів – за 150, книг – за 400 і т. д.); натомість топоніми, космоніми, ергоніми і деякі інші номінації мають нульовий хронологічний коефіцієнт).

По-третє, визначаючи кількість онімів, ми намагалися врахувати явища полісемії, омонімії та синонімії, які в ономастиці проявляються своєрідно.

Різні назви одного і того ж об'єкта кваліфікуються як синоніми, тобто лексичні варіанти найменувань (по суті – як окремі номінації), їх рахують як окремі оніми (за допомогою коефіцієнта динаміки пропріативів). Наприклад, місто Хмельницький мало ще дві назви – Плоскирів і Проскурів: річка Дніпро – Борисфен, Данапріс і Славутич (поетичну), і всі ці номінації додаються як складники загальної кількості пропріальних одиниць.

Однакові номінації різних денотатів є омонімами, їх аналізують, як у попередньому випадку: місто, річка, готель, ресторан, футбольна команда Дніпро; регіон, готель, поетонім, футбольна команда “Полісся”.

Однакові номінації об'єктів, які належать до однієї групи, кваліфікуються як багатозначні слова, їх рахують лише один раз. Наприклад, серед ойконімів трапляється 113 Іванівок, 62 Василівки і 51 Павлівка, однак у кожному з таких випадків рахують лише одну пропріальну одиницю.

Для підрахунків загальної кількості власних назв запроваджено коефіцієнт полісемії, який, зокрема, становить: для ойконімів – 3; гідронімів – 2; агоронімів і годонімів – 200; оронімів – 2, хоронімів – 3 тощо.

Зауважимо, що кількість пропріативів різних розрядів ми подаємо вже з урахуванням вказаних показників.

По-четверте, ми фіксували не лише українські топоніми, а й власні назви, запозичені з інших мов, які активно використовують мовці в Україні. Це, зокрема, стосується найменувань великих географічних об'єктів (країн і їхніх столиць, гірських масивів, океанів і морів, великих рік тощо, що відомі усьому світові).

По-п'яте, з метою забезпечити певну об'єктивність у визначенні обсягів українського ономастикону, ми розглядаємо окремо кількість його складників, і лише тоді говоримо про чисельність усієї сукупності пропріативів. Оскільки на сьогодні немає єдиної структури онімного простору української мови, використаємо для цього нашу систематизацію онімної лексики, за якою всі власні назви поділено на онімні поля і підполя, сектори і підсектори, сегменти і підсегменти, елементи і піделементи [див.: 39; 40; 41]. Зважаючи на те, що таких структурних компонентів нараховується понад дві тисячі, підсумовувати будемо переважно найбільш вагомні групи номінацій.

Інформацію про кількість таких онімів ми брали із праць вітчизняних учених, таких як Д. Г. Бучко [1], Н. В. Вебер [2], С. О. Вербич [3], М. М. Габорах [4], О. Б. Галай [5], І. С. Гонца [6], О. В. Іваненко [8], О. П. Карпенко [9; 10], Ю. О. Карпенка [12], Л. Б. Костик [14], В. В. Котович [15], З. О. Купчинська [16], А. В. Лисенко [17], Н. І. Лісняк [18], В. В. Лобода [19], О. Б. Лужецька [20], В. В. Лучик [21; 22], Р. О. Ляшенко [23], Л. Т. Масенко [24], О. І. Михальчук [27], І. В. Муромцев [28], Є. С. Отін [29], Н. М. Павликівська [30], О. І. Проць [31], Я. П. Редька [32], Н. В. Сокіл [37], Є. І. Черняхівська [42], Н. Р. Яніцька [45] та багатьох інших; зі словників і довідників, на кшталт: "Велика чи мала літера?" В. В. Жайворонка [7], "Каталог річок України" – автори Г. І. Швець, Н. І. Дрозд, С. П. Левченко [13], "Список рек бассейнов Днестра и Буга (Южного)" і "Список рек Днепровского бассейна (указатель)" П. Л. Маштакова [25; 26], "Словник власних географічних назв Хмельницької області" Н. М. Торчинської і М. М. Торчинського [33], "Словник гідронімів України" [34], "Словник мікрогідронімів України: Волинь, Житомирщина, Запоріжжя, Київщина, Кіровоградщина, Полтавщина, Черкащина" І. М. Железняк, О. П. Карпенко, В. В. Лучика та ін. [35], "Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель" за ред. Г. Л. Аркушина [36], "Каталог річок і водойм України" Г. І. Швеби [43], "Ойконімія Волині" В. П. Шульгача [44] тощо, а також із численних сайтів в Інтернеті (їх настільки багато, що неможливо перерахувати у списку використаних джерел).

Виклад основного матеріалу. Основними різновидами власних географічних назв, тобто топонімів, є тероніми (найменування об'єктів суші), зокрема хороніми, ороніми, ойконіми, спелеоніми і батіоніми (відповідно номінації територій горизонтального і вертикального членування, поселень, підземних і підводних об'єктів), та гідроніми – найменування зовнішніх і внутрішніх водних об'єктів, тобто екстра- й інтрагідроніми, серед яких варто назвати насамперед гелоніми, лімніоніми, пелагоніми, потамоніми як назви боліт, озер, морів і річок. Окремо кваліфікуються найменування природних катастроф (вивержень вулканів, землетрусів, лавин, паводків) не як подій, а як географічних явищ [див.: 39: 148–169].

З'ясуємо продуктивність основних різновидів теронімів, до яких ми віднесли:

ойконіми (близько 30 000) – найменування 460 міст (Вінниця, Одеса), 885 селищ міського типу (Білогір'я, Буки) і 28 385 сіл (Соколівка, Улянівка); сюди ж належать майже 40 000 назв зниклих поселень: хуторів, фільварків, висілків, присілків тощо (Підгута, Устинів);

ороніми (понад 2 000) – назви 1 690 підвищень висотою понад 300 метрів: Піп Іван, Роман-Кош, близько 500 рівнинних площ: Поліська, Придніпровська, до 100 гірських систем і нагір'їв: Ай-Петринська яйла, Горгани;

районіми (18 000) – номінації 24 областей і 1 автономної республіки (Житомирська, Черкаська), 490 районів (Городоцький, Савранський), 7 050 об'єднаних територіальних громад (Маківська, Понінківська), 10 278 сілрад (Гвардійська, Залузька);

сильвоніми (в межах 40 000) – власні назви лісів загальною площею понад 10 мільйонів гектарів (Гомільчанські ліси, Корчівки), а також майже 300 ботанічних садів і парків (Кременецький ботанічний сад, “Софіївка”), 173 розсадники (“Клуб рослин”, Ратнівський лісовий розсадник), близько 10 000 садів (Комунарівський, Старий) тощо;

віоніми (до 25 000) – до 3 000 найменувань доріг (Об'їзна дорога у Лохвиці, Північний обхід у Львові), 5 442 залізничні переїзди (Кам'янецький, Раківський), 6 залізниць (Одеська, Південно-Західна), 1 447 станцій (Жмеринка-Пасажирська, Комарівці), 2 268 зупинних платформ (Верхня дільниця, Робоча), 17 000 мостів (Амурський, Південний);

лепораріоніми (до 7 000) – назви більш ніж 6 500 заповідних територій (Асканія-Нова, Синьогора);

некроніми (в межах 10 000) – номінації 32 000 кладовищ і цвинтарів (Байкове кладовище, Новий цвинтар);

спелеоніми (до 2 000) – найменування більш ніж 2 000 печер (Кришталева, Озерна);

батіоніми (до 500) – власні назви підводних об'єктів (мілин, бродів, западин, ям тощо): Верхній брід, Львова яма.

Серед інших теронімів (разом – до 1 500) можна також назвати сувереноніми (до 200 назв країн, а разом із колишніми – майже 400: Сполучені Штати Америки, Україна); інсулоніми (понад 350 найменувань островів: Зміїний, Хортиця), пенінсулоніми (в межах 300 номінацій півостровів і стрілок: Арабатська стрілка, Бердянська коса), рекрементоніми (більш ніж 200 назв сміттєзвалищ та інших рекреаційних територій: Грибовицьке сміттєзвалище, Монастирищенський полігон побутових відходів), регіоніми (до 50 найменувань регіонів: Полісся, Таврія), континентоніми (10: Африка, Пангея), сквалентіоніми (до 10: Кицівська пустеля, Олешківські піски) тощо.

У мовленні українців зафіксована і достатня кількість іншомовних теронімів (понад 7 500), зокрема понад п'ять тисяч ойконімів (Барселона, Лондон); до двох тисяч районімів і регіонімів (Кубань, Техас), сотні інсулонімів (Гренландія, Мадагаскар) і оронімів (Альпи, Памір); десятки вулканонімів (Етна, Фудзіяма), батіонімів (Маріанська западина, підводні скали Кюроку), віваріонімів (Базельський зоопарк, “Королівство тварин”), лепораріонімів (Єллоустоунський національний парк, Національний парк Крюгер), некронімів (Кросвейк, Новодівочий цвинтар), пенінсулонімів (Аппенінський півострів, Камчатка), понтонімів (Бруклінський міст, Золоті Ворота), сквалентіонімів (Гобі, Сахара), спелеонімів (Джевел, Мамонтова печера) тощо.

Загалом кількість власних назв географічних об'єктів, розташованих на суші, становить орієнтовно 143 500 одиниць, з них у мові функціонує понад третя частина (понад 55 000).

Чисельність гідронімів трохи менша; зокрема, це: потамоніми (в межах 70 000) – назви річок, яких в Україні зафіксовано до 71 000 (Південний Буг, Смотрич);

піскіноніми (до 15 000) – номінації 49 400 ставків (Ведмежанський, Червоний Маяк) і 1 100 водосховищ (Канівське, Кременчуцьке);

лімноніми (близько 20 000 назв озер: Біле, Світязь);

значна частина інших гідронімів, менш поширених (понад 500), зокрема до 200 найменувань проток, заток і лиманів (Керченська протока, Хаджибейський лиман), 50 водоспадів (Гук, Шипіт), більш ніж 80 морів (Азовське, Чорне), 5 океанів (Світовий, Тихий), 20 каналів (Дніпро – Донбас, Каховський канал), 20 водогонів (Біла Церква – Умань, Чернелівський водогін), 200 фонтанів (Вінницький фонтан Roshen, Фонтан Айвзовського) тощо;

гідроніми, денотати яких знаходяться в інших країнах (понад 400): сотні лімнонімів (Байкал, Онезьке озеро) і потамонімів (Амазонка, Ніл); десятки гляціонімів (льодовики Грейс, Саскачеван), інтерлувіонімів (Берингова протока, Дарданелли), катарактонімів (Вікторія, Ніагарський водопад), рівонімів (Волго-Дон, Панамський канал), фіордонімів (Бенгальська і Біскайська затоки), флуменонімів (Гольфстрім, Курило-Камчатська течія) тощо.

Всього гідронімів ми зафіксували майже 106 000, з них до сфери мови можна віднести до 30 000.

Окремо реєструвалися мікротопоніми – власні назви дрібних географічних об'єктів, частину з яких ми вже розглянули (наприклад, найменування лісів і садків, ставків, доріг, мостів, переїздів тощо), однак ще залишилися певні різновиди теронімів і гідронімів, зокрема номінації вулиць і площ, полів і городів, пасовищ і сінокосів, мікрорайонів і стежок, боліт і прибережних ділянок, прикордонних застав і дачних масивів, пагорбів і ярів, насипів і ям, криниць і джерел, струмків і вирів тощо. Звичайно, за характером іменованих об'єктів це досить різні пропріативи, однак їх об'єднують невеликі розміри і значна кількість номінацій.

Кількість агоронімів і годонімів, безумовно, залежить від типу населеного пункту і його розмірів (наприклад, у Києві таких найменувань зафіксовано 2 721, у м. Ніжин – 678, у смт Гриців – 51, в с. Судилків – 10). Проаналізувавши дані Інтернету і досліджень мікротопонімістів з різних регіонів України, ми встановили, що в середньому фіксується: у великих містах – 2 000 вулиць і площ, середніх – 600, малих – 300, смт – 50, селах – 10; коефіцієнт динаміки – 2,3, багатозначності – 500. Отже, в Україні, на нашу думку, є близько 6 000 оригінальних агоронімів (Майдан Незалежності, Поштова площа) і годонімів (Алея Небесної Сотні, Хрещатик), а якщо не відкидати повторювані номінації – то більш ніж один мільйон.

Кварталонімів хоча загалом і менше (близько 70 000), однак за рахунок меншого коефіцієнта багатозначності (лише 5) і коефіцієнта динаміки (1,1) кваліфікуємо їхню кількість на рівні 15 500 (Лезневе, Троєщина).

Досить багато фіксується найменувань урочищ (майже 40 000: Грабина, Пересип), проте такі номінації часто омонімічні з найменуваннями полів, лісів, колишніх поселень тощо.

Серед інших власних назв дрібних географічних об'єктів відзначимо агрооніми (понад 14 000: Костяниха, Модестівське поле); літоніми (до 2 000), наприклад, номінації мисів, молів і подібних об'єктів (Золотий Ріг, Старий мол), пляжів (Золотий пляж, "Озера"); мікрогідроніми (в межах 13 000), зокрема найменування боліт (Гонтове болото, Рудка), джерел (Лесині джерела, Цяпанка), криниць (Афіїна і Панська криниці), струмків (Замрика, Савеліка), частин річок (Завитні, Круча) тощо; мікроороніми (до 12 000), такі як номінації валів і насипів (Козацька могила, Скіфські вали), горбів (Лиса гора, Середній горб), долин (Крива долина, Ставки), ярів (Мельницький яр, Провалля); фіктойконіми (близько 6 000), зокрема назви баз і зон відпочинку ("Голубі озера", "Дружба"), таборів: "Розвідник", "Salo-Мандри", дачних і садових кооперативів ("Ветеран", "Ліана"), прикордонних застав і постів ("Краковець", "Порубне"); найменування інших географічних мікрооб'єктів (понад 10 000), наприклад, полян (Площа, Сунична поляна), присадибних ділянок (За млином, Краснюків город), стежок (Сулуки, Через цвинтар) тощо.

Трапляються й іншомовні мікротопоніми (до 3 000), переважно найменування частин поселень (Гарлем, Черемушки), вулиць і площ (Бродвей, Медісон-авеню), насипів і гребель (Асуанська гребля, Інгури) тощо.

Загалом зафіксовано 121 500 мікротопонімів, з них власне мовних – не більше ніж 5 000.

Незначною (до 500, з них лише десятки функціонують у мові) є чисельність номінацій зафіксованих переважно за межами України стихійних лих, таких як урагани (Аліса, Кліо), землетруси (Великий Тохокуський землетрус, Ташкентський землетрус), повені (Карпатський паводок 2008 року, Новоорлеанський потоп), виверження вулканів (Мінойське виверження вулкану Санторіні, Помпейське виверження), падіння метеоритів (Сіхоте-Алінський метеорит, Тунгуська катастрофа) і под.

Висновки. Як бачимо, кількість топонімів (усього понад 371 500 окремих лексем) менша, ніж передбачав Ю. О. Карпенко, проте якщо врахувати повторювані номінації, то чисельність таких онімів якраз і наблизиться до трьох мільйонів. У сфері мовлення топоніми учетверо менш продуктивні (зафіксовано до 90 000 таких найменувань).

Перспективи використання результатів дослідження. У перспективі планується встановити кількість власних назв, які належать до інших онімних полів, таких як вітоніми, ідеоніми, космоніми, прагматоніми й ергоніми, а також з'ясувати загальну кількість пропріальних одиниць української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бучко Д. Г. Походження назв населених пунктів Покуття / Д. Г. Бучко. – Львів : Світ, 1990. – 143 с.
2. Вебер Н. В. Мікроойконімія Івано-Франківщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. Мова / Н. В. Вебер. – Івано-Франківськ, 2012. – 20 с.
3. Вербич С. О. Гідронімія басейну Дністра : монографія / С. О. Вербич. – Луцьк : Терен, 2017. – 544 с.
4. Габорах М. Гідронімія Івано-Франківщини : словник-довідник / М. Габорах. – Снятин : ПрутПринт, 2003. – 284 с.

5. *Галай О. Б.* Українська урбанонімія Закарпаття в XX–XXI ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. Мова / О. Б. Галай. – Ужгород, 2009. – 17 с.
6. *Гонца І. С.* Ойконімія Черкащини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. Мова / І. С. Гонца. – Київ, 2006. – 18 с.
7. *Жайворонок В. В.* Велика чи мала літера? : словник-довідник / В. В. Жайворонок. – Київ : Наукова думка, 2004. – 202 с.
8. *Іваненко О. В.* Походження назв населених пунктів Сумської області : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. Мова / О. В. Іваненко. – Київ, 2006. – 199 с.
9. *Карпенко О. П.* Гідронімія Центрального Полісся / О. П. Карпенко. – Київ : Кий, 2003. – 317 с.
10. *Карпенко О. П.* Назви річок Нижньої Правобережної Наддніпрянщини / О. П. Карпенко. – Київ, 1989. – 189 с.
11. *Карпенко Ю. О.* Власні назви / Ю. О. Карпенко // Українська мова : Енциклопедія. – Київ : Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 83–84.
12. *Карпенко Ю. О.* Топонімія Буковини / Ю. О. Карпенко. – Київ : Наукова думка, 1973. – 238 с.
13. *Каталог річок України* / Г. І. Швець, Н. І. Дрозд, С. П. Левченко. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1957. – 192 с.
14. *Костик Л. Б.* Гідронімія Буковини (назви неперотічних вод) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. Мова / Л. Б. Костик. – Івано-Франківськ, 2003. – 20 с.
15. *Котович В. В.* Походження назв населених пунктів Опілля / В. В. Котович. – Дрогобич : Відродження, 2000. – 156 с.
16. *Купчинська З. О.* Стратиграфія архаїчної ойконімії України : монографія / З. О. Купчинська. – Львів : НТШ, 2016. – 1278 с.
17. *Лисенко А. В.* Ойконімія Полтавської області : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / А. В. Лисенко. – Чернівці, 2007. – 19 с.
18. *Лісняк Н. І.* Мікротопонімія Західного Поділля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. Мова / Н. І. Лісняк. – Ужгород, 2004. – 20 с.
19. *Лобода В. В.* Топонімія Дніпро-Бузького межиріччя / В. В. Лобода. – Київ : Вища школа, 1976. – 232 с.
20. *Лужецька О. Б.* Мікротопонімія Південно-Західного Опілля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. Мова / О. Б. Лужецька. – Івано-Франківськ, 2015. – 20 с.
21. *Лучик В. В.* Автохтонні гідроніми Середнього Дніпро-Бузького межиріччя / В. В. Лучик. – Кіровоград, 1996. – 235 с.
22. *Лучик В. В.* Іншомовні гідроніми Середнього Дніпро-Бузького межиріччя / В. В. Лучик. – Кіровоград, 1999. – 103 с.
23. *Ляшенко Р. О.* Мікротопонімія Кіровограда : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / Р. О. Ляшенко. – Харків, 2008. – 21 с.
24. *Масенко Л. Т.* Гідронімія Східного Поділля / Л. Т. Масенко. – Київ : Наукова думка, 1979. – 102 с.
25. *Маштаков П. Л.* Список рек басейнов Днестра и Буга (Южного) / П. Л. Маштаков. – Петроград, 1914. – IV, 57 с.

26. *Маштаков П. Л.* Список рек Днепроовского бассейна (указатель) / П. Л. Маштаков. – Санкт-Петербург, 1913. – 112 с.
27. *Михальчук О. І.* Мікротопонімія Підгір'я : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / О. І. Михальчук. – Київ, 1998. – 16 с.
28. *Муромцев І. В.* Словотворчі типи гідронімів (басейн Сіверського Дінця) / І. В. Муромцев. – Київ : Наукова думка, 1966. – 104 с.
29. *Отін Є. С.* Гідроніми Східної України / Є. С. Отін. – Київ; Донецьк : Вища школа, 1977. – 155 с.
30. *Павликовская Н. М.* Лексико-семантические и словообразовательные типы названий непроточных водохранилищ Подолья : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 – укр. язык / Н. М. Павликовская. – Днепропетровск, 1991. – 16 с.
31. *Проць О. І.* Мікротопонімія півночі Львівської області : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / О. І. Проць. – Львів, 2011. – 21 с.
32. *Редьква Я. П.* Гідронімія Західного Поділля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / Я. П. Редьква. – Тернопіль, 1998. – 22 с.
33. *Словник власних географічних назв Хмельницької області* / Н. М. Торчинська, М. М. Торчинський. – Хмельницький : Авіст, 2008. – 549 с.
34. *Словник гідронімів України* / І. М. Железняк, А. П. Корепенова, Л. Т. Масенко та ін. – Київ : Наукова думка, 1979. – 780 с.
35. *Словник мікрогідронімів України: Волинь, Житомирщина, Запоріжжя, Київщина, Кіровоградщина, Полтавщина, Черкащина: словник* / І. М. Железняк, О. П. Карпенко, В. В. Лучик та ін. – Київ : Обереги, 2004. – 448 с.
36. *Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель : у 2-х т. / упоряд. Г. Л. Аркушина. – Луцьк : Вежа, 2006–2007. – Т. 1–2.*
37. *Сокіл Н.* Мікротопонімія Сколівщини / Н. Сокіл. – Львів, 2008. – 206 с.
38. *Сучасний словник іншомовних слів* / О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – Київ : Довіра, 2006. – 789 с.
39. *Торчинський М. М.* Структура онімного простору української мови : монографія / М. М. Торчинська. – Хмельницький : Авіст, 2008. – 550 с.
40. *Торчинський М. М.* Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв : монографія / М. М. Торчинський. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 374 с.
41. *Торчинський М. М.* Українська ономастика : навчальний посібник / М. М. Торчинський. – Київ : Міленіум, 2010. – 237 с.
42. *Черняховская Е. И.* Топонимия Львовщины : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Е. И. Черняховская. – Львов, 1966. – 20 с.
43. *Швеба Г. І.* Каталог річок і водойм України : навчально-довідковий посібник / Г. І. Швеба. – Одеса : Астропринт, 2003. – 392 с.
44. *Шульгач В. П.* Ойконімія Волині : етимологічний словник-довідник / В. П. Шульгач. – Київ : Кий, 2001. – 189 с.
45. *Яніцька Н. Р.* Мікротопонімія центральних та східних районів Львівської області : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / Н. Р. Яніцька. – Львів, 2012. – 18 с.

REFERENCES

1. Buchko, D. H. (1990). *Pokhodzhennia nazv naselenykh punktiv Pokuttia*. Lviv: Svit.
2. Veber, N. V. (2012). *Mikrooikonimiia Ivano-Frankivshchyny: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Ivano-Frankivsk.
3. Verbych, S. O. (2017). *Hidronimiia baseinu Dnistra: monohrafiia*. Lutsk: Teren.
4. Haborak, M. (2003). *Hidronimiia Ivano-Frankivshchyny. Slovnyk-dovidnyk*. – Sniatyn: PrutPrynt.
5. Halai, O. B. (2009). *Ukrainska urbanonimiia Zakarpattia v XX–XXI st.: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Uzhhorod.
6. Hontsa, I. S. (2006). *Oikonimiia Cherkashchyny avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Kyiv.
7. Zhaivoronok, V. V. (2004). *Velyka chy mala litera? : slovnyk-dovidnyk*. Kyiv: Naukova dumka.
8. Ivanenko, O. V. (2006). *Pokhodzhennia nazv naselenykh punktiv Sumskoi oblasti: dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Kyiv.
9. Karpenko, O. P. (2003). *Hidronimiia Tsentralnoho Polissia*. Kyiv : Kyi.
10. Karpenko, O. P. (1989). *Nazvy richok Nyzhnoi Pravoberezhnoi Naddniprianshchyny*. Kyiv.
11. Karpenko, Yu. O. (2004). Vlasni nazvy. In: *Ukrainska mova: Entsyklopediia*. Kyiv: Vyd-vo “Ukrainska entsyklopediia” im. M. P. Bazhana, 83–84.
12. Karpenko, Yu. O. (1973). *Toponimiia Bukovyny*. Kyiv : Naukova dumka.
13. Shvets, H. I., Drozd, N. I., Levchenko, S. P. (1957). *Kataloh richok Ukrainy..* Kyiv: Vyd-vo AN URSR.
14. Kostyk, L. B. (2003). *Hidronimiia Bukovyny (nazvy neprotichnykh vod): avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Ivano-Frankivsk.
15. Kotovych, V. V. (2000). *Pokhodzhennia nazv naselenykh punktiv Opillia*. Drohobych: Vidrodzhennia.
16. Kupchynska, Z. O. (2016). *Stratyhrafii arkhaychnoi oikonimii Ukrainy: monohrafiia*. Lviv: NTSh.
17. Lysenko, A. V. (2007). *Oikonimiia Poltavskoi oblasti: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Chernivtsi.
18. Lisniak, N. I. (2004). *Mikrotoponimiia Zakhidnoho Podillia: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Uzhhorod.
19. Loboda, V. V. (1976). *Toponimiia Dnipro-Buzkoho mezhyrichchia*. Kyiv: Vyscha shkola.
20. Luzhetska, O. B. (2015). *Mikrotoponimiia Pivdenno-Zakhidnoho Opillia: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Ivano-Frankivsk.
21. Luchyk, V. V. (1996). *Avtokhtonni hidronimy Serednoho Dnipro-Buzkoho mezhyrichchia*. Kirovohrad.
22. Luchyk, V. V. (1999). *Inshomovni hidronimy Serednoho Dnipro-Buzkoho mezhyrichchia*. Kirovohrad.
23. Liashenko, R. O. (2008). *Mikrotoponimiia Kirovohrada: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Kharkiv.
24. Masenko, L. T. (1979). *Hidronimiia Skhidnoho Podillia*. Kyiv: Naukova dumka.

25. Mashtakov, P. L. (1914). *Spysok rek basseinov Dnestra y Buha (Iuzhnoho)*. Petrohrad, IV.
26. Mashtakov, P. L. (1913). *Spysok rek Dneprovskoho basseina (ukazatel)*. Sankt-Peterburh.
27. Mykhalchuk, O. I. (1998). *Mikrotoponimiia Pidhiria: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Kyiv.
28. Muromtsev, I. V. (1966). *Slovtvorchi typu hidronimiv (basein Siverskoho Dintsia)*. Kyiv: Naukova dumka.
29. Otin, Ye. S. (1977). *Hidronimy Skhidnoi Ukrainy*. Kyiv; Donetsk: Vyshcha shkola.
30. Pavlykovskaia, N. M. (1991). *Leksyko-semanticheskye y slovoobrazovatelnye typu nazvani neprotoknykh vodokhranylyshch Podolia: avtoref. dys. ... kand. fylol. nauk : 10.02.02 – ukr. yazyk*. Dnepropetrovsk.
31. Prots, O. I. (2011). *Mikrotoponimiia pivnochi Lvivskoi oblasti: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Lviv.
32. Redkva, Ya. P. (1998). *Hidronimiia Zakhidnoho Podillia: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Ternopil.
33. Torchynska, N. M., Torchynskyi, M. M. (2008). *Slovyk vlasnykh heohrafichnykh nazv Khmelnytskoi oblasti*. Khmelnytskyi: Avist.
34. Zheliezniak, I. M., Korepenova, A. P., Masenko, L. T. ta in. (1979). *Slovyk hidronimiv Ukrainy*. Kyiv: Naukova dumka.
35. Zhelezniak, I. M., Karpenko, O. P., Luchyk, V. V. ta in. (2004). *Slovyk mikrohidronimiv Ukrainy: Volyn, Zhytomyrshchyna, Zaporizhzhia, Kyivshchyna, Kirovohradshchyna, Poltavshchyna, Cherkashchyna: slovyk*. Kyiv: Oberehy.
36. *Slovyk mikrotoponimiv i mikrohidronimiv pivnichno-zakhidnoi Ukrainy ta sumizhnykh zemel: u 2-kh t. / uporiad. H. L. Arkushyna*. (2006–2007). Lutsk: Vezha, t. 1–2.
37. Sokil, N. (2008). *Mikrotoponimiia Skolivshchyny*. Lviv.
38. Skopnenko, O. I., Tsybaliuk T. V. (2006). *Suchasnyi slovyk inshomovnykh sliv*. Kyiv: Dovira.
39. Torchynskyi, M. M. (2008). *Struktura onimnoho prostoru ukrainskoi movy: monohrafiia*. Khmelnytskyi: Avist.
40. Torchynskyi, M. M. (2009). *Struktura onimnoho prostoru ukrainskoi movy. Chastyna II. Funktsionuvannia vlasnykh nazv: monohrafiia*. Khmelnytskyi: KhNU.
41. Torchynskyi, M. M. (2010). *Ukrainska onomastyka: navchalnyi posibnyk*. Kyiv: Milenium.
42. Cherniakhovskaia, E. Y. (1966). *Toponymiia Lvovshchyny: avtoref. dys. ... kand. fylol. nauk*. Lvov.
43. Shveba, H. I. (2003). *Kataloh richok i vodoim Ukrainy: navchalno-dovidkovyi posibnyk*. Odesa: Astroprynt.
44. Shulhach, V. P. (2001). *Oikonimiia Volyni: etymolohichni slovyk-dovidnyk*. Kyiv: Kyi.
45. Ianitska, N. R. (2012). *Mikrotoponimiia tsentralnykh ta skhidnykh raioniv Lvivskoi oblasti: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukr. mova*. Lviv.

*Стаття надійшла до редколегії 10. 05. 2019
прийнята до друку 10. 06. 2019*

QUANTITATIVE CHARACTERISTIC OF PLACE NAMES

Mykhailo Torchynskyi

*Khmelnytskyi National University,
Department of Ukrainian Philology,
11, Instytutska, Str., Khmelnytskyi, Ukraine, 29016
phone (0382) 22-37-55
e-mail: mina@ukr.net*

The article defines the approximate number of toponyms– place names. In this case number of features are taken into account: 1) the dynamics of onomasticon is determined on the basis of the analysis of numerous works, which described different levels of the onymic vocabulary; 2) the chronological index is used for certain categories of proprietary units; it allows you to take into account the number of onyms that existed in previous years, decades and even centuries; 3) the phenomena of polysemy, homonymy and synonymy, which appear in the onomastics in a peculiar way, are taken into account; 4) not only Ukrainian toponyms, but also toponyms borrowed from other languages that people are actively using in Ukraine are recorded; 5) the number of components of the Ukrainian toponymshas been determined separately, the number of the whole set of the place names is clarified later.

Calculations were made on the basis of denotatively-nominative systematization of proprietary units. According to this systematization this onym field include: 1) teronyms– the proper names of objects that are on the land (143 500 total, of which 55 000 nominations can be attributed to the sphere of language); 2) hydronyms – the proper names of a body of water (106 000,000 total, of which 30,000 are confirmed in the language); 3) natural-catastroponym– the proper names of natural disasters as geographical phenomena (500 total, of which only dozens of nominations function in the language); microtoponyms– the proper names of small geographical objects, both water and located on land (121 500 total, of which no more than 5 000 nominations can be attributed to the sphere of language).

It has been established that the total number of toponyms is 371500, but only a quarter of them (up to 90 000) can function as a unit of language.

In the future, it is planned to establish the number of own names belonging to other onomastic fields, such as vithonyms, ideonyms, cosmonyms, pragmatonyms and ergonyms, as well as to find out the total number of proprietary units of the Ukrainian language.

Keywords: proper name, hydronym, denotative-nominative structure of the onomasticon, microtoponym, toponym, quantitative characteristic, teronym.